

A személyi állomány körében folyó pártpolitikai munka néhány tapasztalata és feladatai a hadtápszervek háborúra történő felkészítése során

(II. rész)

S á n d o r G y ö g y ezredes

A gyakorlatok a háborúra történő felkészítés pártpolitikai munkájának is fontos színterei a résztvevő, különösen a tartalékos állomány politikai, honvédelmi nevelésének aktív szakaszai

A Politikai Főcsoportfőnökség által vezetett Forrás-75 után megrendezésre kerülő Tranzit-76 előkészítése során már rendelkezünk a politikai szervek háborús felkészítésének fejlesztésére vonatkozó elképzelésekkel, amelyek természetesen megnövelték felelősségünket a gyakorlat szervezése, irányítása tekintetében. Bár a politikai főcsoportfőnök elvtárs 0020. sz. Utasítása 1976 szept. 6-án jelent meg, és a Tranzit-76 júniusban megkezdett előkészületei során az abban foglaltak szellemét és törekvéseit igyekeztünk valóra váltani. Most a gyakorlat pártpolitikai munkájának megszervezésével és néhány fontosabb tapasztalataival egyrészt időrend, másrészt tematikus elképzeléseinknek megfelelő módon kívánunk foglalkozni. Ismét az emlékezés igényével a komplexitáson készült jelentésből arra szeretnénk utalni, hogy még ott az MNHF-ség Politikai Osztálya nem ismerte a hadtápvezetés gyakorlatra vonatkozó elképzeléseit, és így nem alakította ki a pártpolitikai munka követelményeit, a Tranzit-76 előkészítésében első percétől részt vett a politikai osztály, a gyakorlat pártpolitikai munkájának követelményeit a hadtápfőnök és a politikai főcsoportfőnök útmutatásainak megfelelően maga dolgozta ki. Végig a gyakorlatvezetőség politikai osztályaként irányította és szervezte a résztvevők körében folyó politikai munkát és konkrét követelmények alapján fejlesztette a politikai szervek háborús készenlétét.

Ebből azt a fontos irányítási elvet is rögzíteni lehet, amely a 0020-as Utasításban a harckészültségi és mozgósítási feladatok begyakorlására rendelkezik. Idézzve: „A harckészültségi és mozgósítási feladatok gyakorlása során a politikai szerveket az állandó harckészültség időszakára meghatározott irányítási

rendben kell vezetni.” – Később folytatva – „mozgósítási és összekovácsolási gyakorlaton a politikai szervek gyakoroltatását minden esetben az előljáró parancsnokok politikai helyettese irányítsa.”

Ezek az elvek igen világosan rögzítik a politikai munka irányítását és az irányító politikai szervek feladatait.

Különösen komoly előrehaladást jelent a fenti elvek rögzítése abból kiindulva, hogy az elmúlt évek során a politikai szervek és pártpolitikai munkások figyelmét a szükségesnél jobban lekötötte annak értelmezése és magyarázása, hogy hogyan történik a párt- és KISZ-szervezetek irányítása a háború körülményei között, és hogyan kell ezt egy adott gyakorlaton értelmezni. Ebből fakadóan egy sor anomália keletkezett és elvont viták forrása volt. Most a legfontosabb értelmeződik helyesen. *Az az elv, hogy a néphadsereg pártirányítása minden körülmények között a legbonyolultabb helyzetekben is maradéktalanul érvényesüljön.* A dolog a gyakorlati szükségszerűség oldaláról van megközelítve és nem az elvont, avagy feltételezett harcászati szituációból az elképzelt helyzetből. A Politikai Bizottság 1976 márc. 7-i határozatának, a politikai szervek háborús irányításának rendjére történő áttérésnek nem az a lényege, hogy a pártirányítás jól bevált kialakult rendszerét, a bonyolult helyzetben is működőképes szervezeteit felváltsa vagy helyettesítse valami ideiglenes, valami más. Ellenkezőleg, az a célja, hogy a meglévő és kialakult, a pártszervezetek irányító, szervező és mozgósító erejét minden körülmények között biztosító, a választott vezetőségek szerepét erősítő intézkedések és irányítási feltételek alakuljanak ki ott azokban a szervezetekben, ahol erre a körülmények miatt valóban nincs lehetőség. Ahol a testületi munka akadályoztatva van, ott se szüneteljen egy percre sem a pártirányítás, hanem azt az arra hivatott és felkészült szerv mindaddig helyettesítse, míg a feltételek változása eredményeként ismét visszaállítható a korábbi helyzet. Ennek a gondolatnak a megerősítését találhatjuk abban a törekvésben is, amelyet az említett Utasítás a teljes harckészültség időszakára vonatkozóan a politikai helyettes felelősségeként rögzít a párt- és KISZ-szervezetek munkájának megszervezésében.

Gyakorlati oldalról megközelítve az itt tárgyalt problémákat igen fontosnak tartjuk, hogy a hadtápszervezetek mozgósítása során a fennálló katonai szervezetek párt- és politikai szervek az állandó harckészültség időszakában készítsék elő és tervezzék meg a párt- és KISZ-szervezetek létrehozását. Az erre vonatkozó szervezeti elveket és a létrejövő pártszervezetek vezető szerveire vonatkozó javaslatokat a hatáskörileg illetékes párttestületek vitatják meg és határozatokban rögzítik a tennivalókat. A tartalékos állomány nyilvántartásából hiányzott a párttagság jelölése, erre vonatkozólag csak a tiszteknél rendelkezünk adatokkal. Itt olyan megoldáshoz folyamodtunk, hogy a párt- és KISZ-alapszervezetek vezetőségeit csökkentett létszámban a tartalékos tisztekből tervezzük az előbb említett határozatok alapján az M. tervekben és a mozgósítás során a közvetlen irányítók közreműködésével kiegészítik a bevonult tiszthelyettes és sorállományból a vezető szerveket. Ez azt is jelenti, hogy azokban a szervezetekben, ahol összekovácsolási gyakorlatra sor kerül véglegesítjük és már az M. tervekben is a kiegészített vezetőséget szerepeltetjük.

Gondot okoz számunkra az is, hogy az M. összekovácsolási gyakorlatok igen gyakran az állománytáblától eltérő létszámban, esetenként több szervezet összevonásával kerül megrendezésre. Ilyenkor is indokoltnak tartjuk, hogy a ter-

vek ismeretében a gyakorlatra történő felkészítés programját tárgyaló illetékes párttestület foglaljon állást ideiglenes pártszervezetek és testületek kialakításának kérdésében, amelyek az adott gyakorlat időszakában a hatáskörileg jogosult párttestület útmutatása alapján tevékenykednek.

Világosabbá vált számunkra az a feladat is, amelyet a politikai szervek háborús működése során a párt- és politikai szervezetek irányításával kapcsolatosan gyakorolnunk kell. Itt közel sincs arról szó, hogy ez a gyakorlás a politikai szervek eltérő munkája, vagy a testületek fennálló járatlansága miatt lenne indokolt. Hiszen a politikai szervek az állandó harcok időszakában is a választott pártszervezetek határozatai alapján végzik irányító, szervező munkájukat. Sokkal inkább arról van szó, hogy a pártszervezetek és KISZ-szervezetek irányításával, mindennapi tevékenységükkel kapcsolatos feladatok megvalósításának lehetőségével összefüggésben kellene jártasságra szert tenniük a bonyolult, a háborús helyzetet megközelítő szituációkban. Ehhez szintén útmutatásul szolgál az érvénybe lépett 0020-as Utasítás, amely egy-egy mozgósítási gyakorlatra vonatkozóan külön intézkedésben szabályozza az itt tárgyaltak gyakoroltatását. Összefoglalva a háborús irányítás időszakában az említett politikai szervezetek természetesen továbbra is a felsőbb pártszervezetek határozatait és állami intézkedéseiben foglaltakat hajtják végre. Abban nő meg feladatuk és felelősségük, hogy ha az adott szinten választott párttestület működése a körülmények miatt akadályoztatott, a felsőbb útmutatások értelmezését és adaptálását annak hiányában kell elvégezniük.

A felsoroltak fontos előfeltételét képezték a gyakorlatra történő felkészülésünknek, amelyről rövid áttekintést szeretnénk adni.

A politikai osztály munkáját a hadtápfőnök által jóváhagyott munkaterv szerint végezte, amelyet 1976 májusában állított össze. Ebben a munkatervben rögzítette a gyakorlat általános politikai munkára vonatkozó követelményeket, meghatározta a tábori hadtáp számára megoldásra váró feladatokat és időrendben felvázolta az MNHF-ség politikai osztályának teendőit a gyakorlat befejezéséig. Az előkészítés időszakában ilyen fontosabb feladatokat tartalmazott munkatervünk:

- gyakorlat elgondolásának feldolgozása;
- a THF-ség M. politikai szervezetének felülvizsgálata, a tervek pontosítása, a szükséges személyeknél átcsoportosítások végrehajtása, a gyakorlaton résztvevő politikai munkások kijelölése;
- értekezlet megszervezése a gyakorlaton résztvevő vezető pártpolitikai munkások részére (ht. és tartalékos - a gyakorlat előtt két hónappal);
- a gyakorlat politikai intézkedéseinek kidolgozása;
- szervezési intézkedés kiadása;
- tapasztalatcsera a 6639 politikai osztályon; stb., amelynek áttekintésére az 1. mellékletet kérjük felhasználni.

A munkatervben is jelölt, az MNHF-ség politikai osztályvezető szervezési intézkedése tartalmazta azokat az alapvető célokat és tartalmi feladatokat, amelyeket a gyakorlat során meg kívántunk valósítani. Ebben a politikai munka tartalmi feladatai mellett felvázoltuk a politikai munka fő formáit, a párt- és KISZ-szervezetek megalakításának és működési rendjének útmutatásait, a poli-

itikai szervek összetételét, a politikai nevelési anyagok felhasználásának rendjét, valamint a jelentésekre vonatkozó követelményeket. A politikai munka irányításának áttekintéséhez a 2. sz. melléklet szolgál segítségül.

Néhány szóban még visszatérnénk a politikai munka tartalmára. Ezen a gyakorlaton úgy ítéltük meg, sikerült a politikai munkát a tényleges és reális helyzetre építve kialakítani, az állomány körében folyó felvilágosító nevelő munka – mint említettük –, az aktuális politikai kérdésekre, az aktuális nemzetközi helyzetre épült és ezt használtuk eredményesen fel a fegyveres küzdelemre történő felkészítés céljaira. Ehhez arra is szükség volt azonban, hogy pl. a politikai foglalkozások foglalkozási jegyeit átdolgozzuk, aktualizáljuk, de arra is, hogy új vázlatokat adjunk ki a politikai tájékoztatók, az agitátorok felkészítése céljából.

A gyakorlat során a párt-, a KISZ- és politikai szervek igen hatékonyan dolgoztak e tartalmi feladatok megoldásán és szép eredményeket értek el, amely nem utolsó sorban az állomány igyekvő, aktív magatartásában is kifejeződött. Eredményesen dolgoztak a mozgósítás, az összekovácsolás, az elvonulás és település időszakában is. A nagyobb gondot a hadműveleti helyzetből fakadó tennivalók, a közléseket követő, azt érvényesítő pártpolitikai munka szervezésének gyakorlatában láttuk.

Ismételten igazolódott, hogy elképzelt helyzet, feltételezett szituáció politikai megítélése, értékelése és elfogadható következtetések levonása igen formális, valójában az esetek többségében alig használható. Valójában ez azt jelentené, hogy ezekre a helyzetekre a politikai szerveket nem lehet felkészíteni, még pontosabban, őket e feladatok végrehajtásában gyakoroltatni? Nem, nincs erről szó. A gyakorlat tapasztalata azt mutatja a számunkra, hogy a hadműveleti helyzet körülményei között a személyi állomány körében végzendő politikai munka általános követelményein túl arra kell felkészíteni a politikai szerveket és politikai munkásokat, hogy milyen feladatokat, milyen sorrendben, minek a figyelembevételével kell elvégezniük és ehhez a gyakorlatát során kell jártasságot szerezni. Mindez igen hasonló ahhoz a felismeréshez, amelyet a pk-i munka tekintetében megvalósítanak, az adott feladat logikai felépítését tanítják meg és annak alkalmazását gyakorolják. Azt kell tehát elsajátítani, hogy a politikai munkás az adott helyzet kialakulását hogyan kell megítélje; a helyzetmegítélést, valamint azt követően milyen lépéseket kell tennie, amelyek előreláthatóan eredményezni fogják a megoldást. Ezt a következtetést már próbáltuk érvényesíteni a Tranzit-77 gyakorlaton, de csak kezdeti lépésekről tudunk számot adni.

Fontos tapasztalatként tartjuk számon a mozgósítás végrehajtásánál jelentkező problémákat. Az egyik ilyen az előljárók szemléje során felismert gond volt, hogy az egységek és alegységek összekovácsolási kiképzésének végéhez közeledtünk, de az állomány még nem ismerte egymást. Az azonali bemutatkozás igénye pedig természetes, mert az emberek jelentős része először találkozik és a további lépéseik során tevékenységük elválaszthatatlanul összekapcsolódik. Egy másik nem kevésbé fontos tanulság, hogy a politikai munka jelentős mértékben a tisztek felé kell, hogy irányuljon, valamint az, hogy az állomány körében tervezett politikai feladatokat csak a tisztek bevonásával, aktív közreműködésével lehet elvégezni. Ez a tanulság az M. összekovácsolás rövidre szabott óráiban, de a gyakorlat során mindvégig élesen kirajzolódott, mert olyan eset is előfordult, hogy fontos pártpolitikai rendezvény idején a tisztekkel más programot terveztek és mondani sem kell, egyik sem érte el maradéktalanul a célját.

A gyakorlat során nagy figyelmet fordítottunk az állomány közművelődési programjának, szabad idejének, pihentetésének szervezésére. Gazdag tapasztalatot nyertünk e területen is, amit azért tartunk fontosnak, mert nagy törzsekben, harcállásponton dolgozó számtalan szervezet, kiszolgáló alegység ilyen irányú szükségletét célszerű központi irányítás mellett szervezni. A gyakorlat harcálláspontjainak részletes közművelődési programját a 3. sz. melléklet tartalmazza.

A gyakorlat tanulságai közül lényegesenek tekintjük, hogy útmutatást kaptunk a politikai nevelési anyagok szükségletéről és sikerült kialakítani azt a normatívát, amely egyben egy szervezet sajátosságait is számbavéve kielégítőnek tekinthető. Ahhoz a megoldáshoz folyamodtunk, hogy egyrészt nagyobb szervezeteink számát figyelembevéve egységcsomagot, vagy komplettet hoztunk létre, alakítottunk ki, amelyet az adott szervezeten belül azok használnak, akik éppen M. összekovácsolási gyakorlatot hajtanak végre. Ilymódon a mintegy 200 felszerelés helyett összesen 8 felszereléssel megoldódik ez a kérdés a felkészítés időszakát figyelembe véve. Ami a szervezetek háborús ellátását illeti, ezekből az anyagokból elfogadottnak látszik az a javaslatunk, hogy más anyagféleségekhez hasonlóan népgazdasági bázison, mindenekelőtt a kereskedelmi hálózatban meglévő készletre támaszkodjunk, és azt szükség esetén előre kiadott utalványok szerint vételezzék fel szervezeteink.

A politikai nevelőmunkában igen hasznosnak bizonyultak azok a szemléltető eszközök, írásos kiadványok, amelyeket az előkészítés és a gyakorlat során készítettek. Különösen a Hadtáp Híradó több alkalommal történt megjelentetése, céltudatos témaválasztása, valamint a harci röplapok, amelyeknek közös jelszava a gyakorlat jellegét is tudatosította, kedvelt és e feladatokat elősegítő, a hangulatot befolyásoló eszközzé váltak. A 4. sz. melléklet ebből nyújt példát.

Összefoglalva a gyakorlatról elmondottakat, természetesen számtalan fontos kérdésről nem esett itt szó, amelyek igen fontosak, de amelyek vagy már hosszabb ideje elrendezettek, vagy még további vizsgálatot igényelnek. Példaként említenénk azt a problémát, hogy a mozgósítás során felmerülő szociális gondokkal küzdők helyzetének rendezése miatt terheli a szerveződő alakulatokat, amikor azt a biztonsági tartalékból még a bevonultatás időszakában el lehet és kell is rendezni. Megoldásra váró gond az is, hogy a politikai munkások M. okmányaiban 24 órára való tervekkel rendelkeznek, amelyek egyre kevésbé elégitik ki és nagyobb előrelátást kívánnak a fő feladatokból fakadó és felgyorsult események. Érzékeny kérdése a politikai munkának az emberekről való gondoskodás, az ellátás rendezettsége, a gyakorlatokon előforduló hibák megítélése. Amikor ellátási nehézségi gond felvetését a háborús helyzetre való hivatkozással magyarázzuk, nem járunk egészen jó úton. Az emberek ezt megértik és tudomásul veszik a gyakorlattal járó kényelmetlenséget, nehézségeket. De az ellátásban tapasztalt problémák mögött nemegyszer az ellátó szervezet gyengéje, anyag munkája is meghúzódik, amelyeket nem nézhetünk tétlenül és azt nem lehet a „háborúra” fogni. Fontos még, annak számbavétele is, hogy a hadtápszervezetek jelentős része tartósan települ, legalábbis olyan időtartammal, amikor nélkülözhetetlen szoros kapcsolatot teremteni a területi szervekkel. Lehetséges sorolni még a kérdéseket, de azzal zárjuk ezt a felsorolást, hogy már ebben az évben és a következő években méginkább a megszervezésre kerülő gyakorlatok tovább emelik a pártpolitikai munka színvonalát, a hadtápszervek háborús felkészítésének ügyét.

Ezekben az években a fő figyelmet a Tábori Hadtáp háborúra történő felkészítésére fordítottuk és ennek során gazdag tapasztalatokra tettünk szert. A politikai szervezetek munkájának vizsgálatából származó tanulságokat levontuk és a szükséges módosításokra a javaslatokat megtettük. Nemcsak a szervezetek funkcionális feladatát jobban figyelembe vevő követelményrendszert alakítottuk ki a szervezetekben folyó pártpolitikai munka irányában, hanem megfogalmaztuk a politikai munkásokkal szemben támasztott követelményeket is, amelyek ma már irányadóul szolgálnak a tartalékos politikai munkások kiválasztásához.

Úgy gondoljuk, a következő lépés a Központi Hadtáp szervezeteinek háborús felkészítésében is megteremteni a fejlődés, a minőségi fejlődés feltételeit. Ezt a Hadtápfőnökség háborús működésének fejlesztésével egyidejűleg végezzük oly módon, hogy minden pillanatban készen álljunk feladatunk elvégzésére, bonyolult háborús körülmények között is. E munkánk során hallatlan nagy segítséget jelent a csapatok hadosztály és seregestest hadtáp gyakorlatainak, bemutatóinak tapasztalatai, különösen az utóbbi hónapok olyan foglalkozásai, amelyek komplex módon, a hadtápbiztosítás valamennyi tagozatát bekapcsolva lehet még pontosabb képet kapni arról a feladról és az eredményes végrehajtást biztosító követelményekről, amelyek a háborús felkészítés felelősségteljes munkáját még megalapozottabbá teszik.

A hadtáp háborúra történő felkészítésének egyik jelentős területét az állomány politikai felkészítésének, a pártpolitikai munka fejlődésének néhány kérdését tekintettük át. Amikor hangsúlyozzuk, hogy a legutóbbi esztendő kétféle eredményei jártak, a célul tűzött feladatok megoldása megalapozták és szervezetileg megszilárdították a pártpolitikai munkát, nem akarjuk elhallgatni gondunkat sem, sőt a tapasztalatok áttekintése önmaga is azt a célt szolgálja, hogy a jövőben még színvonalasabban, nagyobb hatékonysággal kell munkánkat végezni. A részletes felsorolás helyett csak a legfontosabb irányait kívánjuk összefoglalni a soronlevő feladatoknak:

a) Az eddigieknél nagyobb figyelmet kell fordítanunk az M. törzsek állományának felkészítésében a Politikai Főcsoportfőnök elvtárs 0020-as sz. Utasításának szellemében, növelve gyakorlati jártasságunkat az állomány politikai felkészítésében. Ugyancsak javítanunk kell a politikai munka előkészítésével foglalkozó valamennyi szervezetünkönél a tartalékos állomány felkészítésével megbízottak jártasságát, nem utolsósorban a munkagyakorlatok során felgyülemlett tapasztalatok feldolgozása útján.

b) Az elért eredményekre támaszkodva tovább kell gazdagítanunk a tartalékos tisztek, a tartalékos politikai munkások felkészültségét, módszertani jártasságukat. 1977-78-ban a fő figyelmet a Tábori Hadtáp szervek mellett a Központi hadtáp politikai szerveknek továbbfejlesztésére kell fordítanunk. Minőségi fejlődést kell biztosítanunk a tartalékos tisztképzés körében folyó politikai munkában. Folyamatossá kell tennünk a hadkiegészítő szervekkel kiépítő kapcsolatokat és érdemileg közre kell működnünk a lebiztosított állomány személyi és módszertani változása tekintetében. Keresnünk kell a meglévő forrásokon túl azokat a módszereket, ahol a szervezetek tartalékos tiszti állományát egy-egy találkozó, tájékoztató igényével összehívjuk, a szervezethez való tartozását erősítjük. Vizsgálni kell a beöltöztető pontok nyújtotta lehetőségeket, felhasználását a honvédelmi propaganda fejlesztése érdekében.

c) Rendszeres feldolgozó, elemző munka eredményeként tovább kell fejleszteni a tartalékos állomány körében folyó politikai munka színvonalát. Ezen belül is nagy figyelmet kell fordítanunk a politikai munka olyan formáinak és módszereinek erősítésére, amelyek a hadtápszervezetek és intézetek funkcionális feladatainak jobb elősegítését szolgálják.

d) A gyakorlatok pártpolitikai munkája érdekében körültekintő előkészítéssel biztosítanunk kell, hogy a gyakorlaton résztvevő állomány felkészítése minél hatékonyabb legyen. Messzemenően érvényesítenünk kell a jól bevált megoldásokat a sorakerülő gyakorlatokon és javítsuk tovább a pártpolitikai szervek és munkások tevékenységét az állomány körében folyó politikai munka, a „harc” pártpolitikai munkájának fejlesztése érdekében.

e) Vizsgálunk kell és fejlesztenünk a törzsek háborúra történő felkészítésének érdekében folyó munkákat. Meg kell teremtenünk az MNHF-ség politikai osztályán a vezetési pont politikai tevékenységének kiszolgálásával kapcsolatos munka feltételeit. Segíteni és ösztönözni kell a háborúra történő felkészítés pártpolitikai munka tapasztalatainak feldolgozását és közreadását.

(Az 1-4. sz. mellékletek a folyóirat végén található.)